

Dr hab. Edyta Wolter, prof. UKSW
Faculty of History of Education and Nurture
Department of Pedagogical Sciences
Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw

**Education for environmental protection
in the Second Republic of Poland (1918-1939)
as the inspiration for teachers
taking care for the youths**

**Wychowanie do ochrony przyrody w II Rzeczypospolitej
(1918-1939) inspiracją dla nauczycieli w trosce o dobro młodzieży**

Abstract:

The purpose of the article is to explain the issue of indirect education for environmental protection in Poland in the period between the two world wars (1918-1939) on the example of the periodical „Świat Zwierzęcy”/”Świat i Przyjaciół Zwierząt” (1929-1939), issued by the Polish League of Friends of Animals/Polish League of Protection of Animals, since 1937 by the Union of Associations of Animal Care in the Republic of Poland. The structure of this articles is based on issue analysis. It comprises of six parts (based on the substantial/content criteria).

Keywords: The Second Republic of Poland (1918-1939), environmental protection, education for ecological attitudes, education for environmental protection, ecological education.

Abstrakt:

Celem artykułu jest wyjaśnienie problematyki wychowania pośredniego do ochrony przyrody w Polsce w okresie międzywojennym (1918-1939) na przykładzie czasopisma „Świat Zwierzęcy”/”Świat i Przyjaciół Zwierząt” (1929-1939), wydawanego przez Polską Ligę Przyjaciół Zwierząt/Polską Ligę Ochrony Zwierząt, od 1937 roku przez Zjednoczenie Towarzystw Opieki nad Zwierzętami Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł ma strukturę problemową. Składa się z sześciu części (według kryterium problemowego/rzeczowego treści).

Słowa kluczowe: II Rzeczypospolita (1918-1939), ochrona przyrody, wychowanie do postaw ekologicznych, wychowanie do ochrony przyrody, edukacja ekologiczna.

The Monthly „Świat Zwierzęcy” from 1929 was issued in Warsaw by the Polish League of Friends of Animals¹. The chief editor was Janina Maszewska-Knappe (“Świat

¹ Address of Editing House in Warsaw: Hoża 37/ m. 4; address of administration: Aleja Szucha 7. Then address to editors and administration in Warsaw: ul. Grzybowska 40 (tel. 221-21). From 1935 address to editors and administration in Warsaw: ul. 6-go Sierpnia 47. From 15 August 1935 the address of the Polish League of Animal Protection was changed into: Warszawa, ul. Skorupki 14. From 1937 address to editors and administration was as follows: Warszawa, ul. Olesińska 5 (later the administration address was at ul. Wilcza 47/49). Compare: „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 10 (październik 1931), p. 1. Compare: „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 1, p. 1. Compare: „Świat Zwierzęcy” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 1, p. 1. Compare: „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad

Zwierzęcy", 1929/9, cover page). After she resigned in September 1931 it was Stanisław Zajkowski (*Od Wydawnictwa*, 1931/10, p. 1), and later Leokadia Chmielewska (1935) ("*Świat Zwierzęcy*", 1935/1, p. 1). The Editors assumed that "*Świat Zwierzęcy*" as the entity/expresser of the Polish League of Animal Protection wants to condemn harming the animals and develop love for them and eagerness to help them (*Redakcja do czytelników*, 1937/1, p. 2).

In the beginning of 1937 the readers were advised that "*Świat Zwierzęcy*" is becoming a quarterly - an entity of the Union of Societies of Care About Animals in the Republic of Poland (1936), in effect of a merger of two biggest institutions of animal protection in the Area of the Republic of Poland: Society of Animal Care and the Polish League of Animal Protection (*Struktura Zjednoczenia Towarzystw...*, 1937/1, p. 1). Starting with the second issue of 1937 it was edited as "*Świat i Przyjaciel Zwierząt*" ("*Świat i Przyjaciel Zwierząt*", 1937/2, p. 1). It may be added that the quarterly "*Świat i Przyjaciel Zwierząt*" obtained a recommendation of the Ministry of Religions and Public Enlightenment with the qualification for students libraries in common schools (No. II Pr-16018/38) (compare: *Komunikat o wydawnictwach...*, 1939/5, p. 342).

1. Educational articles on the protection of animals

The periodical printed articles devoted to the issue of the protection of animals. An example may be the work of Stanisław Koźmian-Rejcher entitled "*Animals and People of the Ancient Times*", in which he presented the historical view of the relations between people and animals (Koźmian-Rejcher, 1929/6, p. 2). The historical approach of interactions between the world of people and animals was also presented by PhD Edward Lubicz Niezabitowski (prof. of the Poznań University) in the article entitled. "*Attitudes of People towards Animals*" (Lubicz Niezabitowski, 1938/8-9, p. 93-97). M. J. Wielopolska in her article entitled "*On the atrocities of people, rights of animals and vivisection*" claimed that: "*vivisection is a crime. What kind of law could have given the animal broken with fear into the cruel human hands*" (Wielopolska, 1929/6, p. 5). Janina Maszewska-Knappe in the article "*Cultural relations to animals in Italy, postcards from the journey*" shared her memories of foreign trips in the context of positive ecological attitudes towards animals (see: Maszewska-Knappe, 1929/6, p. 5-7). She wrote about the lives of birds (Maszewska-Knappe, 1929, 7-8, p. 11-13; compare: Maszewska-Knappe, 1929/11, p. 5-6).

M. hr. Czerep-Spirydowicz in the article entitled "*How to feed birds in winter?*" She claimed that it was the obligation of every person (not only the lover of nature) to help birds in winter, she gave hints how to feed and build bird feeders (compare: Czerep-Spirydowicz,

Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 2, p. 1. Compare: "*Świat i Przyjaciel Zwierząt*" (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 1. Compare: "*Świat i Przyjaciel Zwierząt*" (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 1, p. 1.

1932/1, p. 4-5). Eugenia Blaustein published an article on the recent scientific research concerning the intelligence of apes, their maternal instinct and the process of teaching (Blaustein, 1935/2, p. 5-7).

In „Świat Zwierzęcy” there was also a text on the meaning of mouth cavity of animals, the need to clean teeth, remove the tartar (compare: Bodingbauer, 1931/2-3, p. 20), there was information about the meaning of obeying the rules of hygiene of animals (Gordziałkowski, 1937/4, p. 2-5). J. Wyrzykowski described the meaning of collective vaccination against rabies (Wyrzykowski, 1934/3, p. 2-4). In the monthly there was information about the value of exhibitions of animals (Trybulski, 1932/4-5, p. 1-2).

W. Zimnicki is the author of the Article on St. Francis of Assisi (Zimiński, 1933/11-12, p. 11). The member of Management Board of the Society of Care for Animals in Łódź A. Geilke described the issue of vegetarianism, he explained the etymology of this issue. He stated that vegetarian style of life is the expression of respect for the laws of nature and it makes a human being more noble. He reminded that the following were interested in the idea of vegetarianism: (among others): Socrates, Plato, Epicure, Seneca, Plutarch, Plotinus, Francis of Assisi, La Fontaine, Voltaire, R. Wagner (compare: Geilke, 1929/7-8, p. 5-7).

B. Moranowicz devoted attention to popularization of the idea of the protection of animals, claimed that the idea develops fast also in the province (Moranowicz, 1934/2, p. 1-2). P. Eipper stated that the protection of animals is one of the most important components of culture (compare: Eipper, 1935/3-4, p. 7-8).

2. Stories about animals

In the analyzed periodical there were also stories, which are a valuable didactic measure. The following works may serve as examples: Konrad Chmielewski's „Głuszczyk” (Chmielewski, 1929/7-8, p. 13-14) and „Łoś” (Chmielwski, 1930/2, p. 19-21); K. Zimmermann's „Rok życia z moją Obilot (historia małego gronostaja)” (Zimmermann, 1929/7-8, p. 15-16), Jadwiga Czarnowska-Kurnatowska's (story about a faithful dog) entitled „Chinook (Psom, współpracownikom ludzi na szlakach północy)” (Czarnowska-Kurnatowska, 1929/7-8, p. 17-18), Janina Maszewska-Knappe's (story about a beautiful butterfly) „Motyl” (Maszewska-Knappe, 1930/12, p. 137-138), Halina Balwin-Ramułt's (story about animals) „Historia, jakich wiele” (Balwin-Ramułt, 1932/2-3, p. 6-7), Naya Radziewanowska's „Moja wronia” (Radziewanowska, 1932/2-3, p. 7-9), Michał Parasiewicz's „Jak zostałem przyjacielem zwierząt” (Parasiewicz, 1932/4-5, p. 2-5), Maria Jehanne hr. Wielopolska's „Buldożka” (Wielopolska, 1932/6-7, p. 4-5), Czesław Bruszewski's „Moi przyjaciele” (Bruszewski, 1932, p. 5-6), Jerzy Kahane's (story about dogs in a store for sale) „Więźniowie” (Kahane, 1934/2, p. 6), Maria Stagińska's (story about an abandoned dog, who returned to his owner) „Wydany Azorek” (Stagińska, 1935/1, p. 11-12), K. Makuszyński's (about a hard dog's life) „Psia dola” (Makuszyński, 1937/1, p. 11-13), J. Ślepowron's (story about animals) „Drobnostka” (Ślepowron, 1937/4, p. 8-9), „Obserwujcie zwierzęta” (Ślepowron, 1938/1, p. 3-4), „Dzieci jasnej

przyszłości" (story for students of common schools about Zosia - carer of unhappy animals) (Ślepowron, 1938/2, p. 6-10) and „*Ich zasługa*" (Ślepowron, 1939/1, p. 16-17), and an educational story by M. Łopuszański's „*Ropucha*" („Świat i Przyjaciel Zwierząt", 1937/4, p. 12-13) and Zbigniew Skrzyński's „*Ostatni Mohikanin - Rex brat Tropa młodszy*" (Skrzyński, 1938/2, p. 9-10).

3. New books and periodicals on nature

In the subject section of the periodical there were titles of books on nature (*Nowe książki*, 1929/2, p. 8-9), there was information about their educational value. The example may be a book by Maurycy Maeterlinck entitled „*Życie pszczół*", which in the opinion of Janina Maszewska-Knappe may be interesting for youths and adults, because it is "permeated with an immense love to the beauty and secrets of nature" (Maszewska-Knappae, 1929/10, p. 3). There was also a recommendation of Józef Paczoski's book „*Lasy Białowieży*", which was issued by the National Council of Environmental Protection in Krakow (compare: *Nowe książki*, 1931/1, p. 1). On the internal part of the cover of the monthly there was an advertisement promoting a book entitled „*Nasi przyjaciele pies i kot*", devoted to the issue of breeding and training animals (*Nasi przyjaciele...*, 1932/2-3, internal side of the cover). There was a recommendation to read an illustrated periodical entitled "My dog" devoted to life, breeding of these animals (*Mój pies*, 1935/2, external side of the cover) and an annual entitled "Environmental Protection" (Authority of the National Council of Environmental Protection), especially annual No. 17 in which articles were published devoted to the issues of the landscape protection (compare: „*Ochrona Przyrody*", 1938/1, p. 13).

4. Correspondence with readers

The editors of "Świat Zwierzęcy" appealed to the fans of animals to send photos of their pupils (*Od redakcji*, 1932/2-3, p. 15). The readers of "Świat Zwierzęcy" wrote letters and shared their experience in the scope of the protection of animals. Among the readers corresponding with an editor Janina Maszewska-Knappe there was a priest S. Bakanowski from Promna (post office Białobrzegi in the Grójec poviat), who, during the Sunday sermons promoted the need to treat animals well, and also Janina Szalay - the director of the common school in Choroszcz (Białostockie voivodship), who saw the didactic value in the idea of the protection of animals (compare: Maszewska-Knappe, 1929/3, p. 2). Pastor Jerzy Kahane wrote that „Świat Zwierzęcy" serves with didactic and educational support in the process of education of boys and girls learning in the teacher training seminar (compare: *Listy do redakcji*, 1929/6, p. 11-12).

The readers of the monthly shared their reflections on refutes for cats and dogs (see: Kosińska, 1929/3, p. 9), they also wrote about their losses of beloved animals (*Skrzynka*

pocztowa, 1929/3, p. 12), about slaving the animals in zoological gardens (Stefanowiczowa, 1932/4-5, p. 5). Correspondence with readers also concerned activity of school circles of care about animals (*Odpowiedzi redakcji*, 1932, p. 12). In 1937 a letter of 9 years old Medzio Czapot was published, it was addressed to the Union of Societies of Animal Care of the Republic of Poland, in which he thanked for the *Award of Kindness* (in the form of a saving book), which he received for the care about animals (feeding birds) (*List małego...*, 1937/4, p. 16). According to readers the periodical "Świat Zwierzęcy" serves with support as the didactic measure in the process of education of boys and girls (compare: *Z listów do redakcji*, 1930/12, p. 144).

5. Educational value of the idea of protection of animals in "Świat Zwierzęcy"/"Świat i Przyjaciel Zwierząt"

In the analyzed periodical there was a statement that although children like animals, they may be cruel to them sometimes. An accent was put on the immense meaning of the process of education of youths and children (in schools and churches) to the attitudes of respect for animals (compare: Wielopolska, 1929/3, p. 5), interest with their fate, especially the sick and maltreated ones (compare: *Dzieci i zwierzęta*, 1935/3-4, p. 4-5). It was assumed that the activity in the scope of protection of animals is the measurement of the culture of the society (Rosenthal, 1935/3-4, p. 5). There were texts about the need of popularization of the idea of protection of animals among teachers, preachers, the army and other professional groups (*Z życia organizacji...*, 1932/4-5, p. 10). It was explained that the idea of the protection of nature should be supported and popularized by teachers, educators, especially in the scope of developing humanitarian attitudes towards animals (compare: Życki Małachowski, 1933/7-8-9, p. 2). Therefore teachers should (in all subjects, also such as the Polish language, history, nature, physics, chemistry, foreign language) conduct conversations on the need to protect animals and initiate formation of circles and associations to protect animals (compare: *Nauczycielstwo a ochrona...*, 1934/1, p. 1-2).

For educational purposes in "Świat i Przyjaciel Zwierząt" there was a publication of "The anthem of Francis of Assisi" (Chojecki, 1938/3, p. 1). There was information about life and ecological intuition of St. Francis (which is an inspiration for contemporary generations) (compare: Lind Af. Haggeby, 1938/3, p. 2-4) and the ecological attitude of the writer Adolf Dygasiński (fan and defender of animals) (Chmielewska, 1039/1, p. 1). There also was information how children should take care of pets (*Co dzieci uczynić mogą dla zwierząt*, 1939/1, p. 4; compare: Ślepowron, 1938/4, p. 7). There were hints concerning the preparation of a dog house (B. S., 1938/4, p. 4) and feeding birds in winter. The meaning of their protection was justified (compare: Czerep-Spirydowicz, 1938/4, p. 5-7). There was also explanation of the meaning of the need of the protection of hedgehogs and their places of living (Munchowa, 1938/4, p. 11-13).

In the education process (indirect education) to ecological attitudes in the analyzed periodical there was also a recommendation to organize speeches, to display films and slides, to use books, leaflets, posters, press and periodicals on the issue of the protection of animals (*Z życia organizacji...*, 1932/4-5, p. 10). There were also articles about the tough life of animals in winter and the need to feed them, which should become „*saint obligation of a person in winter*” (Koźmian-Rejcher, 1929/3, p. 6-7). There was an explanation of the immense meaning of educating children on the importance of understandable care about animals, development of compassion and ecological care (compare: de Silwera, 1929/4, p. 2), establishing everywhere in the world the institutions, which would undertake the fight with the cruelty towards animals (compare: Maszewska-Knappe, 1929/4, p. 3-4). There was information about courses devoted to the protection of nature (in particular the protection of birds), which were organized in July 1931 (at the Pedagogical Museum in Warsaw, Jezuicka 4) for school youths and scouts instructors. It was stated that the initiative was supported by the Ministry of Religions and Public Enlightenment (compare: Czerep-Spirydowicz, 1931/11, p. 4-6). Therefore the school students and associations of teachers were given 20% discount to buy „*Świat Zwierzęcy*” (*Redakcja*, 1929/12, external side of the cover), as a valuable didactic measure in the process of developing ecological attitudes. Authors justified the need to organize conversations on the meaning of the protection of animals (compare: Zawadzki, 1931/10, p. 2). At the request of the Polish League of Friends of Animals in Warsaw the education authorities allowed for a formation of Circles of Friends of Animals by school students (*Z życia organizacyj*, 1933/1-2, p. 9).

The President of the Department of the Polish League of Friends of Animals in Sochaczew B. Moranowicz in "*Świat Zwierzęcy*" justified the meaning of helping animals by the youths in the framework of „*Blue Cross*”, carrying out speeches at schools, establishing sections of environmental protection - to counteract maltreatment of animals (compare: Moranowicz, 1933/11-12, p. 3-4). He even sent an appeal to preachers and priests with a request to remind people about the obligation of mercy for animals, who were maltreated terribly. He appealed for education of children to the attitudes of compassion for animals, care about animals (compare: Moranowicz, 1935/2, p. 13). In „*Świat i Przyjaciel Zwierząt*” there were appeals on the need of developing attitudes of respect and kindness for animals: „*Bądźmy przyjaciółmi zwierząt*” (Iwatji, 1938/2, p. 1-2).

It may be added that the member of the Management Board of the Polish League of Friends of Animals Janina Maszewska-Knappe made a few speeches (in Warsaw male and female prisons) on the suffering of animals and the need to promote ecological attitudes (*Z życia Organizacji. Odczyty...*, 1933/11-12, p. 11). The Promotional Section of the Polish League of Nature Conservation organized speeches and exhibitions, especially during the celebrations of the *Day of Kindness for Animals* (compare: *Sprawozdanie za rok 1934...*, 1935/1, p. 15).

In 1937 Jan Łempicki wrote about the educational function of the Circles of Animal Care by School Students, which were free gatherings/unions of children from 10 years of

age. Their purpose was: „to make the virtues of the mind and heart more noble and to grow the feeling of love. The circles do not impose on the youths any obligations or duties, other than to care about animals, to protect them against maltreatment (as far as possible)” (Łempicki, 1937/4, p. 23). Łempicki emphasized that the first unions of this type called *Bands of Mercy* („Związki miłosierdzia dzieci”) were formed in the United States in 1889 and were founded by the philanthropist and one of the biggest fans of animals Grzegorz Thorndicke Angell, who claimed that tormenting animals should be prevented - as he put it - at the source, namely in the process of educating children at home and at school (compare: *ibidem*, p. 24). To popularize the ideas and practical actions in the scope of animal protection Angell issued a monthly entitled „*Our Dumb Animalis*” („*Nasze nieme zwierzęta*”), which he sent (free of charge) to every school and every newspaper in the United States.. Similar associations of mercy were created in II half of the 19th Century in England and Germany (initially in Germany they were called „*Kinder-Tierschutz Vereine*”, later: „*Jugend-Tierschutz Bunde*”) (*ibidem*).

Jan Łempicki, when justifying the meaning of the creation of children's associations of mercy in the process of education to ecological attitudes quoted a valuable thought by Fryderyk Froebel: „as soon as in the first years of life it is necessary to stimulate children to love and mercy to animals This is the animal that the child observes and is educated to mercy or cruelty, and when he or she will grow, then he or she will also be helpful and supportive or selfish towards people too” (*ibidem*, p. 23). It may be added, that the Main Board of the Union of Societies of Care for Animals of the Republic of Poland awarded children for good deeds to animals (compare: *Sprawozdanie Zarządu...*, 1938/2, p. 13-14).

In „Świat i Przyjaciel Zwierząt” the readers were also informed about the activities of circles of animal protection, which operated in many schools in the area of the Republic of Poland. The example may be the activity of the *Circle of Nature Protection* in Świecie upon Vistula, which organized a Christmas tree for birds. There were pieces of bacon hung on the branches and they were poured with at and sprinkled with grain (compare: *Niezwykła...*, 1939/1, p. 11). There were appeals to children not to torment birds and to protect them and there was an emphasis that the Ministry of Religions and Public Enlightenment recommended to hang posters popularizing the protection of animals (compare: *Dzieci chrońcie...*, 1939/1, p. 12). Besides there were poems published about the protection of birds. The example may be two poems by Zosia Torbińska entitled „*Szpaki*” and „*Stonko*” („Świat i Przyjaciel Zwierząt”, 1939/1, p. 14).

On the basis of scientific research it was stated that educational materials published in „Świat Zwierzęcy”/„Świat i Przyjaciel Zwierząt” served with educational support in the process of education (gaining knowledge) (see: Maszewska-Knappe, 1929/4, p. 6-7; compare: Maszewska-Knappe, 1929/5, p. 7-8), whereas stories (see: Sawicki, 1929/4, p. 8; Bakanowski, 1929/5, p. 8) developed an emotional and volition sphere of personality. As earlier mentioned there were texts about ecological intuition of St. Franciss of Assisi, his love to animals and the ethical basis (which is a personal pattern to follow for the young)

(Maszewska-Knappe, 1929/10, p. 5-7). Profesor Aleksy Kurcysz stated that *„a cruel person to animals is a future criminal, cruelty to animals disqualifies him socially (...) as an offender, who is unable to co-habit with others (...). Cruelty towards animals is very close to cruelty towards men”* (Kurcysz, 1929/9, p. 4).

The educational value was also in the celebration of *Day of animal protection* in Warsaw and other cities organized by the Polish League of Friends of Animals/Polish League of Animal Protection. In connection with the celebration it was stated in *„Świat Zwierzęcy”* that *„fighting with any cruelty, developing humanitarian feelings in the society is not only to care about animals and have mercy for them (...). It is also a cultural and ethical work aimed at mitigation of customs and making human spirits noble - work for the benefit of the future and the culture of the Polish nation!”* (*Dzień Ochrony Zwierząt...*, 1929/10, p. 2).

6. Leaflets/informative fliers

In the December issue of *„Świat Zwierzęcy”* of 1931 there was a colorful leaflet added informing that the Society of Care for Animals in the Republic of Poland, with their branches and representations plans to merge with the Polish League of Friends of Animals and cooperating organizations into one association named: League of Animal Care Societies. Therefore it was written that *„it is no longer necessary to print two periodicals. The decision of merged organizations will determine the issuing of a common monthly. This time all subscribers of "Przyjaciel Zwierząt", for technical and saving reasons receive „Świat Zwierzęcy”* (Ulotka, 1931/12). In spring 1933 a colorful leaflet was added to the periodical, with information that the Polish League of Friends of Animals on 11 June 1933 (Sunday) organizes *Day of Kindness for Animals* and invites to participate in the march all fans of animals (especially youths) with their four legged and flying friends. In the schedule of celebrations there was also a place for a mass in the intention of mitigating human attitudes towards animals (compare: *Ulotka*, 1933/5-6).

In 1938 three colorful leaflets were added to *„Świat i Przyjaciel Zwierząt”* (Body of the Union of Societies of Animal Care in the Republic of Poland). The first one (yellow and light brown color) was addressed to children and youths with an appeal to create circles of friends of animals in schools (and to advise them about the activity of the Union of Societies of Care in the RP). The following request was included there: *„Do not torment birds”*, operating in the form of the following four commandments:

1. *Do not take eggs or fledglings from nests: think that at such a moment you are stealing, killing and hurting a helpless creature!*
2. *Do not catch birds in traps and do not slave them in small cages, and when locked - let them fly free.*
3. *Do not shoot from the arch to birds: Your thoughtless play kills them, very often it makes them blind or makes them suffer long before they die!*
4. *In winter feed the birds which stay with us!* (Ulotka 1: *Nie męcz ptaków*, 1938/2).

The second leaflet (red) entitled „Dear Citizen” was addressed to the citizens of Bydgoszcz and its surroundings, with an appeal to enter the Union of Societies of Care for Animals of the Republic of Poland (*Ulotka 2: Szanowny Obywatelu*, 1938/2). Whereas the third leaflet (blue) entitled "Christian Citizens!" contains an appeal for stopping the ritual slaughter (and buying meat obtained in this way) by joining the campaign against tormenting animals (*Ulotka 3: Obywatele chrześcijanie!*, 1938/2).

Bibliography:

- Bakanowski S. (1929), *Dukat (historia osiołka)*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 5 (maj 1929), p. 8.
- Balwin-Ramułt H. (1932), *Historia, jakich wiele*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 2-3 (luty-marzec 1932), p. 7.
- Blaustein E. (1935), *Ze współczesnych badań psychologii zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 2, p. 5-7.
- Bodingbauer J. (1931), *Higiena jamy ustnej i zębów u zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 2-3 (luty-marzec 1931), p. 20.
- Bruszewski Cz. (1932), *Moi przyjaciele*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), (grudzień 1932), p. 5-6.
- B. S. (1938), *Zima. Czy pamiętasz o swoim psie podwórzowym?*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP w Warszawie), Warszawa 1938 (R. 10), nr 4 (październik – listopad – grudzień 1938), p. 4.
- Chmielewska L. (1939), *Pisarz świata zwierząt. W setną rocznicę urodzin Adolfa Dygasińskiego*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń – luty – marzec 1939), p. 1.
- Chmielewski K. (1929), *Głuszczyk*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 7-8 (lipiec-sierpień 1929), p. 13-14.
- Chmielewski K. (1930), *Łoś*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1930 (R. 2), nr 2 (luty 1930), p. 19-21.
- Chojecki A. (1938), *Hymn św. Franciszka z Asyżu*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 3 (lipiec – sierpień – wrzesień 1938), p. 1.
- Co dzieci uczynić mogą dla zwierząt?* (1939) „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń-luty-marzec 1939), p. 4.
- Czarnowska-Kurnatowska J. (1929), *Chinook (Psom, współpracownikom ludzi na szlakach północy)*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 7-8 (lipiec-sierpień 1929), p. 17-18.
- Czerep-Spirydowicz M. (1932), *Jak należy dokarmiać ptaki w zimie?* „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 1 (styczeń 1932), p. 4-5.
- Czerep-Spirydowicz M. (1938), *Ochrona ptaków przed zimową zagładą. Typy karmików i sposób dokarmiania*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP w Warszawie), Warszawa 1938 (R. 10), nr 4 (październik-listopad-grudzień 1938), p. 5-7.

- Czerep-Spirydowicz M. (1931), *Ochrona ptaków w Warszawie*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 11 listopad 1931), p. 4-6.
- Dzieci, chrońcie ptaki. To sprzymierzeńcy naszych sadów i ogrodów* (1939), „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń - luty - marzec 1939), p. 12.
- Dzieci i zwierzęta* (1935), „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 3-4, p. 4-5.
- Dzień Ochrony Zwierząt organizowany przez Polską Ligę Przyjaciół Zwierząt w Warszawie*, (1929), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 10 (październik 1929), p. 2.
- Eipper P. (1935), *Kochajcie zwierzęta! Brońcie zwierzęta!* (translated by R. Rosenthal), „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 3-4, p. 7-8.
- Geilke A. (1929), *O wegetarianizmie*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 7-8 (lipiec-sierpień 1929), p. 5-7.
- Gordziałkowski J. (1937), *Zasady higieny zwierząt*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 2-5.
- Iwatji S. (1938), *Bądźmy przyjaciółmi zwierząt*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2, p. 1-2.
- Kahane J. (1934), *Więźniowie*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1934 (R. 6), nr 2 (kwiecień-maj 1934), p. 6.
- Komunikat o wydawnictwach. A. 8. Czasopisma do bibliotek uczniowskich* (1939), *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego*, Warszawa 1939, nr 5 (z 18 lipca 1939 r.), poz. 340, p. 342.
- Kosińska Z. A. (1929), *Do Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 3 (marzec 1929), p. 9.
- Koźmian-Rejcher S., (1929) *Zwierzęta a ludy w starożytności*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 6 (czerwiec 1929), p. 2.
- Koźmian-Rejcher S. (1929), *Żerowiska ptaków zimą*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 3 (marzec 1929), p. 6-7.
- Kurcysz A. (1929), *Myśli o okrucieństwie*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 9 (wrzesień 1929), p. 4.
- Lind Af. Hageby (1938), *Święty Franciszek i powszechne braterstwo* (translated by C. Z. Sroczyńska), „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki

- nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 3 (lipiec-sierpień-wrzesień 1938), p. 2-4.
- List małego Medzia do Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP* (1937), „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 16.
- Listy do redakcji „Świata Zwierzęcego”* (1929), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 6 (czerwiec 1929), p. 11-12.
- Lubicz Niezabitowski E. (1930), *Stosunek człowieka do zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1930 (R. 2), nr 8 i 9 (sierpień i wrzesień 1930), p. 93-97.
- Łempicki J. (1937), *Kółka Opieki Młodzieży Szkolnej nad Zwierzętami*, „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 23.
- Makuszyński K. (1937), *Psia dola*, „Świat Zwierzęcy” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 1, p. 11-13.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Do bliskich duchem*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 3 (marzec 1929), p. 2.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Kulturalny stosunek do zwierząt w Italji, kartki z podróży*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 6 (czerwiec 1929), p. 5-7.
- Maszewska-Knappe L. (1930), *Motyl*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1930 (R. 2), nr 12 (grudzień 1930), p. 137-138.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Mowa ptaków*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 11 (listopad 1929), p. 5-6.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *O dobroci dla zwierząt św. Franciszka z Asyżu (Ku czci św. Franciszka z Asyżu na dzień 4-go października)*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 10 (październik 1929), p. 5-7.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Polska wysuwa się na czoło wszechświatowych placówek humanitarnych*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 4 (kwiecień 1929), p. 3-4.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Poprzednicy Maeterlincka*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 10 (październik 1929), p. 3.
- Maszewska-Knappe, J. (1929), *Spółczeństwa zwierzęce*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 4 (kwiecień 1929), p. 6-7.
- Maszewska-Knappe J. (1929), *Spółczeństwa zwierzęce*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 5 (maj 1929), p. 7-8.

- Maszevska-Knappe J. (1929), *Życie rodzinne ptaków*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 7-8 (lipiec-sierpień 1929), p. 11-13.
- Moranowicz B. (1933), *Błękitny i czerwony krzyż jako idea wychowawcza na terenie szkół (odczyt wygłoszony dn. 6 listopada 1933 r. we Lwowie na I Ogólnopolskim Zjeździe Delegatów Przyjaciół i Opieki nad Zwierzętami*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 11-12 (listopad-grudzień 1933), p. 3-4.
- Moranowicz B. (1935), *Do duchowieństwa*, „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 2, p. 13.
- Moranowicz B. (1934), *Dwie drogi*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1934 (R. 6), nr 2 (kwiecień-maj 1934), p. 1-2.
- Mój pies* (1935), „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 2, external side of the cover.
- Munchowa J. (1938), *O jeżu, jego pożyteczności, zaletach i hodowli*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP w Warszawie), Warszawa 1938 (R. 10), nr 4 (październik-listopad-grudzień 1938), p. 11-13.
- Nasi przyjaciele pies i kot* (1932), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 2-3 (luty-marzec 1932), internal side of the cover.
- Nauczycielstwo a ochrona zwierząt* (1934), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1934 (R. 6), nr 1 (styczeń-marzec 1934), p. 1-2.
- Niezwykła choinka* (1939), „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń-luty-marzec 1939), p. 11.
- Nowe książki* (1929), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt pod kierunkiem literackim Janiny Maszevskiej Knappe), Warszawa 1929 (R. 1), nr 2 (luty 1929), p. 8-9.
- Nowe książki* (1931), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 1 (9 stycznia 1931 roku), p. 1.
- „Ochrona Przyrody”* (1938), „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 1, p. 13.
- Odpowiedzi redakcji* (1932), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), (grudzień 1932), p. 12.
- Od redakcji* (1932), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 2-3 (luty-marzec 1932), p. 15.
- Od Wydawnictwa* (1931), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 10 (październik 1931), p. 1.

- Parasiewicz M. (1932), *Jak zostałem przyjacielem zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 4-5 (kwiecień-maj 1932), p. 2-5.
- Radziewanowska N. (1932), *Moja wrońcia*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 2-3 (luty-marzec 1932), p. 7-9.
- Redakcja (1929), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 12 (grudzień 1929), external side of the cover.
- Redakcja do czytelników (1935), „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 1, p. 2.
- Rosenthal R. (1935), *Ochrona zwierząt – miernikiem kultury*, „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 3-4, p. 5.
- Sawicki S. (1929), *Minna i on (opowiadanie o kocie)*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 4 (kwiecień 1929), p. 8.
- de Silwera S. (1929), *Poszanowania, litości i pomocy dla cierpienia* (translated by J. Maszewska-Knappe), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 4 (kwiecień 1929), p. 2.
- Skrzynka pocztowa (1929), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 3 (marzec 1929), p. 12.
- Skrzyński Z. (1938), *Ostatni Mohikanin – Rex brat Tropa młodszy*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2, p. 9-10.
- Sprawozdanie za rok 1934 złożone przez Zarząd Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt na walnym zebraniu z dn. 10 maja 1935 r. (1935), „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 1, p. 15.
- Sprawozdanie Zarządu Głównego Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP (1938), „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2, p. 13-14.
- Stagieńska M. (1935), *Wydany Azorek*, „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 1, p. 11-12.
- Stefanowiczowa J. (1932), *W sprawie ogrodów zoologicznych*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 4-5 (kwiecień-maj 1932), p. 5.
- Struktura Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami Rzeczypospolitej Polskiej (1937), „Świat Zwierzęcy” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 1, p. 1.
- Ślepowron J. (1937), *Drobnostka*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 8-9.
- Ślepowron J. (1938), *Dzieci jasnej przyszłości*, „Świat i Przyjaciel Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2, p. 6-10.

- Ślepowron J. (1939), *Ich zastuga*, „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń-luty-marzec 1939), p. 16-17.
- Ślepowron J. (1938), *Obserwujcie zwierzęta*, „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 1, p. 3-4.
- Ślepowron J. (1938), *Wstyd człowieka*, „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP w Warszawie), Warszawa 1938 (R. 10), nr 4 (październik-listopad-grudzień 1938), p. 7.
- „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 2, p. 1.
- „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1937 (R. 9), nr 4, p. 12-13.
- „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1939 (R. 11), nr 1 (styczeń-luty-marzec 1939), p. 14.
- „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 9 (wrzesień 1929), cover page.
- „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 1 (styczeń 1932), p. 1.
- „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 1-2 (styczeń-luty 1933), p. 1.
- „Świat Zwierzęcy” (Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1935 (R. 7), nr 1, p. 1.
- Trybuński M. (1932), *Wystawy psów i ich rola*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 4-5 (kwiecień-maj 1932), p. 1-2.
- Ulotka (1932), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 12 (grudzień 1931).
- Ulotka (1933), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 5-6 (maj-czerwiec 1933).
- Ulotka 1: *Nie męcz ptaków* (1938), „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2.
- Ulotka 2: *Szanowny Obywatelu* (1938), „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2.
- Ulotka 3: *Obywatele chrześcijanie!* (1938), „Świat i Przyjaciół Zwierząt” (Organ Zjednoczenia Towarzystw Opieki nad Zwierzętami RP), Warszawa 1938 (R. 10), nr 2.
- Wielopolska M. J. (1932), *Buldożka*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 6-7 (czerwiec-lipiec 1932), p. 4-5.
- Wielopolska M. J. (1929), *O duszę i prawo zwierzęcia*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 3 (marzec 1929), p. 5.

- Wielopolska M. J. (1929), *O zbrodniach człowieka, o prawach zwierzęcia i wiwisekcji*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 6 (czerwiec 1929), p. 5.
- Wyrzykowski J. (1934), *W sprawie zwalczania wścieklizny*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Ochrony Zwierząt), Warszawa 1934 (R. 6), nr 3 (czerwiec-lipiec 1934), p. 2-4.
- Zawadzki A. (1931), *Rola młodzieży wobec naszych zadań*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1931 (R. 3), nr 10 (październik 1931), p. 2.
- Zimiński, W. (1933), *Święty Franciszek z Asyżu – patron przyjaciół zwierząt*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 11-12 (listopad-grudzień 1933), p. 11.
- Zimmermann K. (1929), *Rok życia z moją Obilot (historia małego gronostaja)* (translated by J. Maszewska-Knappe), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1929 (R. 1), nr 7-8 (lipiec-sierpień 1929), p. 15-16.
- Z listów do redakcji „Świata Zwierzęcego” (1930), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1930 (R. 2), nr 12 (grudzień 1930), p. 144.
- Z życia organizacji. *Polska Liga Przyjaciół Zwierząt w roku 1931* (1932), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1932 (R. 4), zeszyt 4-5 (kwiecień-maj 1932), p. 10.
- Z życia Organizacji. *Odczyty w więzieniach* (1933), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 11-12 (listopad-grudzień 1933), p. 11.
- Z życia organizacji (1933), „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 1-2 (styczeń-luty 1933), p. 9.
- Życki Małachowski L. (1933), *Co może zdziałać szkoła dla ochrony zwierząt?*, „Świat Zwierzęcy” (Miesięcznik. Organ Polskiej Ligi Przyjaciół Zwierząt), Warszawa 1933 (R. 5), nr 7-8-9 (lipiec-wrzesień 1933), p. 2.